

Työväenopiston opetuksen tuntiresurssin jaon perusteet 2018-2020

Tuntiresurssin jaon lähtökohtana on työväenopiston opetussuunnitelman painoalat Kuntalaistarpeen kuuleminen, Demokratia ja osallisuus, Terveys ja hyvinvointi sekä Uudet oppimisympäristöt. Painoalat vaikuttavat koko opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen, mutta myös tuntijakoon. Toisena lähtökohtana on kaupungin strategia, jossa tärkeitä teemoja työväenopiston kannalta ovat kuntalaistarpeet, osallisuus, digitaalisuus, hyvinvointi ja kulttuurinen ilo. Strategiasta nousevia kohderyhmiä ovat nuoret, maahanmuuttajat ja ikääntyvät (vrt. FT Emilia Valkonen ”Työväenopisto hyvän elämän edistäjänä. Tuntiresurssin jakamisen perusteet ja muutostarpeet”).

Edellä mainituista asiakirjoista johdettuja opetuksen tuntiresurssin jakoon vaikuttavia kehittämiskohteita työväenopistossa ovat osallisuus, asukaslähtöinen kaupunkikulttuuri, ilmiöpohjainen opetus, terveys ja hyvinvointi, maahanmuuttajien integraatio sekä digitalisaatio. Nämä teemat ovat nousseet esiin myös tuntiresurssin jaon perusteita ja koulutustarvetta käsitelleessä hankeraportissa (FT Emilia Valkonen, kts. yllä).

Tuntiresurssin jaon periaatteet

Tuntiresurssi jakautuu ns. normaaliopetukseen ja erilliseen, kohdennettuun tuntiresurssiin. Maahanmuuttajien integraation ja digitaalisuuden edistäminen sisältyvät normaaliopetukseen läpäisyperiaatteella. Kehittämiskohteet Osallisuus, kaupunkikulttuuri ja ilmiöpohjainen opetus sekä Terveys ja hyvinvointi sisältyvät normaaliopetukseen, mutta niille varataan myös erillisresurssia. Yleisluennot ja avoin yliopisto-opetus ovat normaalia kalliimpaa opetusta ja siksi niille asetetaan erilliset tuntitavoitteet. Pedagogisille kokeiluille varataan oma tuntiresurssinsa, joka jakautuu eri ainealoille. Tuntiresurssin jaon esimerkki on esitetty erillisessä liitteessä.

Kehittämiskohteiden mukaisesti tunteja lisätään seuraavissa ainealoissa: yhteiskunnalliset aineet, suomi toisena kielenä, media, äidinkieli, kirjallisuus ja teatteri, tietotekniikka, kotitalous, terveys ja hyvinvointi sekä liikunta. Vuosittain tuntijako tarkentuu ajankohtaisten tavoitteiden mukaisesti.

Tuntiresurssin jako ja opetuksen kehittämiskohteet

1. Osallisuus, kaupunkikulttuuri ja ilmiöpohjainen opetus

Toimet

Työväenopisto etsii uudenlaisia tapoja toimia yhteistyössä eri kuntalaisryhmien ja kuntalaisten kanssa niin, että erilaisiin ilmeneviin sivistystarpeisiin voidaan vastata vapaan sivistystyön tehtävän mukaisesti. Maunulan ja muiden monitoimitalojen asukasosallisuutta kehitetään. Osallistavaa suunnittelua ja sen menetelmiä kehitetään. Työväenopiston on mukana kehittämässä elävää, asukaslähtöistä kaupunkikulttuuria ja etsii uusia sosiaalisia konteksteja toiminnalleen. Hanke Kuntalaisten osallisuus työväenopistossa tähtää osallisuuden eri keinojen hyväksikäyttöön ja myös henkilöstön osaamisen lisäämiseen osallisuuden edistämiseksi.

Perustelu

Yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja sosiaaliset ongelmat kärjistyvät ja samalla myös passiivisten kuntalaisten määrä lisääntyy. On tärkeä, että kaikki kuntalaisryhmät voivat osallistua yhteiseen toimintaan ja itsensä kehittämisen ja että myös sellaiset ryhmät tavoitetaan, jotka nyt ovat aliedustettuja toiminnassa. Työväenopiston tehtävänä on lain mukaan edistää kansanvaltaisuutta,

aktiivista kansalaisuutta, osallisuutta sekä vastata paikallisiin sivistystarpeisiin. Osallisuuden ja demokratian edistäminen sekä kuntalaistarpeen kuuleminen ovat opiston opetussuunnitelman painoaloja. Kaupungin strategiassa painotetaan myös kulttuurisen ilon edistämistä.

Vaikutukset tuntiresurssin jakoon

Osallisuuteen, uuden kaupunkikulttuurin edistämiseen ja ilmiöpohjaiseen opetukseen varataan tuntijaossa erillinen tuntimäärä, josta toteutetaan eri ainealoihin liittyviä kursseja.

Osallisuutta ja demokratiaa edistävien yhteiskunnallisten aineiden tuntimäärää lisätään. Osallisuus, kaupunkikulttuuri ja ilmiöpohjainen opetus ovat sen lisäksi koko opetusta läpäisevä periaate. Opetustunteja varataan osallistavan suunnittelun menetelmillä valittaviin kursseihin.

Vastuuhenkilö

Osallisuuden, kaupunkikulttuurin ja ilmiöpohjaisen oppimisen tunneista vastaa kielten ja tietoaaineiden yksikön koulutuspäällikkö.

2. Maahanmuuttajien integraatio

Toimet

Maahanmuuttajien integraation edistäminen on monen hallintokunnan, kolmannen sektorin ja vapaaehtoistyön tehtävä. Työväenopisto kirkastaa omaa rooliaan kentän kokonaisuudessa ja työväenopisto pyrkii vastaamaan maahanmuuttajien koulutustarpeisiin oman tehtävänsä mukaisesti. Työväenopisto etsii keinoja, joilla maahanmuuttajat saadaan osallistumaan entistä enemmän myös muille kuin suomen kielen kursseille. Huomiota kiinnitetään tiedotukseen sekä yhteistyöhön maahanmuuttajien ja heidän järjestöjensä kanssa. Työväenopisto järjestää toimintaa, joka edistää kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta.

Perustelu

Väestöennusteiden mukaan maahanmuuttajien määrä Helsingissä lisääntyy jatkuvasti ja maahanmuuttajien integraatio yhteiskuntaan on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä. Maahanmuuttajien integraatio liittyy työväenopiston tehtävään yhteiskunnan eheyden, tasa-arvon ja kansalaisvalmiuksien edistäjänä sekä paikallisen sivistystarpeeseen vastaajana. Maahanmuuttajien integraation tavoite kuuluu opiston opetussuunnitelman painoaloihin Kuntalaistarpeiden huomioon ottaminen sekä Demokratian ja osallisuuden edistäminen.

Vaikutus tuntiresurssin jakoon

Kielten ja tietoaaineiden koulutuspäällikkö vastaa maahanmuuttajien integraatioon tähtäävään opetuksen toteutumisesta ja resursoinnista. Opetustunnit sisältyvät kunkin aineen normaaliopetuksen tuntimäärään.

S2 opetustuntimäärää nostetaan, mikäli koulutustarve niin vaatii.

Vastuuhenkilö

Kielten ja tietoaaineiden koulutuspäällikkö.

3. Digitaalisuus

Toimet

Tärkeä osa digitaalisuuden edistämisessä on opettajien digitaalisen osaamisen lisääminen ja siksi opettajien koulutukseen varataan resursseja. Digitaalisuus on osa kaikkea opetusta, mutta se voi ilmetä eri tavoin eri opetusmuodoissa ja oppiaineissa. Työväenopisto kehittää pedagogista näkemystä siitä, mikä on digitaalisuuden tarkoituksenmukainen käyttö missäkin opetusmuodossa ja oppiaineessa.

Kuntalaisten digitaalisten valmiuksien edistämiseksi varataan tarvittava määrä opetustunteja ja näitä taitoja opitaan erityisesti avoimissa oppimisympäristöissä.

Perustelu

Yhteiskunnassa digitaalisuus lisääntyy merkittävästi sekä ihmisten arkielämässä että opiskelun välineenä. Työväenopiston tehtävänä on edistää kansalaisvalmiuksia. Työväenopiston opetussuunnitelman yhtenä painoalana on uudet oppimisympäristöt ja niiden hyödyntäminen. Digitaalisuuden edistäminen on kaupungin strategian yksi tärkeä teema.

Vaikutus tuntiresurssin jakoon ja henkilöstöresurssiin

Taitoaineiden koulutuspäällikkö vastaa digitekniikkaa hyödyntäviä kursseja toteuttamisesta ja resursoinnista.

Tietotekniikan ja median ainealueelle varataan erityisesti kansalaisten digivalmiutta lisäävää opetusta varten lisää tuntiresursseja.

Vastuuhenkilö

Taitoaineiden koulutuspäällikkö.

4. Terveys ja hyvinvointi

Toimet

Työväenopisto kirkastaa omaa rooliaan terveyden edistäjänä muiden toimijoiden joukossa. Terveyttä ja hyvinvointia edistetään eri näkökulmista ja eri ainealoilla. Liikunnan opetuksesta merkittävä osa on erityshinnoiteltuja kursseja.

Kotitalouden, terveyden ja hyvinvoinnin opetuksessa lisätään kansanterveyttä edistävää opetusta.

Kehitetään opetusta niin, että se edistää sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja kaikilla ainealoilla sekä lisätään opetusta näiden taitojen hankkimiseksi.

Perustelu

Monet yhteiskunnalliset tekijät ja elämäntapaan liittyvät tottumukset eivät edistä terveellistä elämäntapaa ja kansanterveydelliset ongelmat lisääntyvät. Väestön ikääntyminen on myös kansanterveydellinen haaste.

Kun kommunikaatio tapahtuu yhä enemmän digitaalisten välineiden kautta, ei-digitaaliset sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot helposti jäävät kehittymättä. Siksi vastapainona on tärkeää edistää myös kuntalaisten sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja.

Työväenopiston toiminta kokonaisuudessaan lisää ihmisten hyvinvointia ja opiskelulla sinänsä on terveyttä edistäviä vaikutuksia. Lain mukaan työväenopiston tehtävänä on edistää hyvinvointia. Terveys ja hyvinvointi ovat työväenopiston opetussuunnitelman yksi painoala. Painoala on jaettu alatavoitteisiin fyysinen hyvinvointi ja sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen.

Vaikutus tuntiresurssin jakoon

Tuntijakoon varataan erillinen tuntimäärä erityisesti terveyttä ja hyvinvointia edistävään opetukseen, joka jaetaan eri ainealoille. Taitoaineiden koulutuspäällikkö vastaa terveyden ja hyvinvoinnin erillisresurssin toteuttamisesta ja resursoinnista.

Liikunnan, terveyden ja hyvinvoinnin ainealan tuntimäärää lisätään. Erityishinnoiteltujen kurssien määrää lisätään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

Kotitalouden opetukseen lisätään tunteja opetukseen, joka edistää kansanterveyttä.

Opetushenkilöstöä koulutetaan käyttämään opetusmenetelmiä, jotka edistävät terveyttä.

Vastuuhenkilö

Taitoaineiden koulutuspäällikkö.

Avoim yliopisto ja yleisluennot

Avoim yliopisto-opetus ja yleisluennot ovat normaalia kalliimpaa opetusta. Näille opetusmuodoille asetetaan omat tuntimäärätavoitteensa, jotta niiden kustannusvaikutusten seuraaminen on helpompaa. Kun opetustunnit jaetaan yleisluennoille ja avoimelle yliopisto-opetukselle korvamerkittynä, voidaan niiden määrää myös helpommin ohjata.

Kielten ja tietoaaineiden koulutuspäällikkö vastaa avoimen yliopiston ja yleisluentojen toteutumisesta ja resursoinnista.

Vastuuhenkilö

Kielten ja tietoaaineiden koulutuspäällikkö.

Kokeilutoiminta

Muulle kuin yllä mainitulle pedagogiselle kokeilutoiminnalle varataan erillinen tuntimäärä. Taideaineiden koulutuspäällikkö vastaa kokeilutoiminnan toteutumisesta ja resursoinnista.

Vastuuhenkilö

Taideaineiden koulutuspäällikkö.

Tuntiresurssin jaon perusteiden täytäntöönpano

Tuntiresurssin jaon perusteet astuvat voimaan vuonna 2018. Tuntiresurssin jaon perusteita arvioidaan vuosittain ja niitä muutetaan tarvittaessa. Periaatteet ovat kuitenkin voimassa valtuuston strategiakauden ajan ja esimerkiksi strategian mahdolliset vaikutukset tuntiresurssin jakoon otetaan huomioon.

Opiston nykyisen toimintamallin ja opetussuunnitelman mukaan apulaisrehtori jakaa tunnit hyväksytyn strategian mukaisesti opetusyksiköille ja koulutuspäälliköt jakavat tunnit ainealojen kesken noudattaen annettuja ohjeita. Opetuksen suunnittelun prosessikuvaus on opetussuunnitelmassa ja prosessikuvausjärjestelmässä (IMS).

Kaupungin johtamisuudistus muuttaa myös työväenopiston opetuksen suunnittelu- ja johtamisjärjestelmää. Muutosta suunnitellaan keväällä 2017 ja se astuu voimaan 1.6.2017. Opiston toimintamalli päivitetään tältä osin muutoksen myötä.